

Nr 10

Av herr Christenson i Malmö, om sänkning av värnpliktsåldern.

Den växande kriminaliteten i vårt land har blivit ett allt allvarligare problem. Särskilt ungdomsbrottsligheten, som under 1950-talet tredubblats, inger utomordentlig oro. Den av bristen på polispersonal orsakade såväl procentuella som absoluta stegringen av antalet ouppklarade brott synes locka många ungdomar på avvägar.

I denna motion skall inte apostroferas tidigare riksdagsinitiativ mot ungdomsbrottsligheten, utan hithörande problem skall belysas från delvis nya utgångspunkter.

Såväl utländska som svenska erfarenheter synes utvisa, att kriminaliteten är mest framträdande bland pojkar i åldern 14—19 år. Främst ynglingar i denna ålder, vilka ej kan utfylla sin fritid med studier och yrkesutbildning eller har intresse för ideella sammanslutningar, frestas att hamna på brottets bana. Denna beklagliga utveckling främjas av splittrade hem och trångboddhet. Asociala gängbildningar med äldre pojkar som ledare blir allt vanligare. Ett av tidens tecken för många ungdomars sätt att hävda sig utgör de »uniformerade» raggarna, som i sina ofta trafikfarliga bilar och genom sin ej sällan ådagalagda vårdslöshet vid framförandet av dessa ökar olycksfallsriskerna på gator och vägar.

Under alla förhållanden kan det fastslås, att den ur brottslighetssynpunkt farliga åldern infaller under åren mellan skoltidens slut och värnplikstjänstgöringens början. Mycket tyder på, att denna utbildning för många ynglingar med labil läggning medför en avreageringsprocess, som medför minskad benägenhet att begå kriminella handlingar. En sänkning av värnpliktsåldern kan alltså med fog tänkas motverka brottsligheten.

Ur rent samhällelig synpunkt är värnpliktsutbildningen också värdefull genom att den bibringar ett stort antal ynglingar motorkunnighet och ansvarskänsla vid handhavandet av motorfordon. Det stora flertalet värnpliktiga får dessutom genomgå elementär sjukvårdsutbildning, som de har nytta av i det civila livet, på arbetsplatserna, i hemmen o. s. v. Omkring 1 000 bibringas årligen grundligare sjukvårdsutbildning under fyra à fem månader. Förbluffande många saknar simkunnighet, innan de börjar värnpliktsutbildningen, men under denna lär de sig i regel att simma. De erhåller väsentligt ökad fysisk spänst samt vänjer sig vid ordning. De får kamrater ur de mest skilda befolkningsgrupper och får därigenom sin sam-

hällssyn fördjupad. Omkring 12 000 värnpliktiga begagnar sig årligen av fritidsundervisningen, som skänker dem utbildning på en mängd olika områden. Alla dessa faktorer utgör lika många skäl för sänkt värnpliktsålder.

Utan tvivel kan skäl också anföras mot en sänkt värnpliktsålder. Från militärt håll kommer det kanske att framföras, att en sådan åtgärd ej väl låter sig förenas med kraven på fysisk och psykisk mognad. Å andra sidan inträder som erfarenheten visat ungdomens mognad tidigare nu än förr. Och veterligen har inga allvarliga olägenheter ur militär synpunkt framträtt i Storbritannien genom att första tjänstgöringen för de värnpliktiga där börjar vid 18 års ålder.

Den allvarligaste erinran ur civil synpunkt mot en sänkt värnpliktsålder torde vara, att den medför avbrott i många ungdomars yrkesutbildning. Mot det skälet talar dock, att erfarenhetsmässigt ej mindre än 25 å 30 procent av alla ungdomar efter värnpliktsutbildningen väljer ett annat yrke än de förut inriktat sig på. Under denna utbildning har de uppenbarligen fått blicken öppen för andra möjligheter inom arbetslivet än de ursprungligen tänkt sig.

Den förlängning av värnpliktstiden, som enbart en sänkning av värnpliktsåldern skulle medföra, kan lämpligen motverkas genom att den övre åldersgränsen sänkes med förslagsvis två år; från 47 till 45 år och därigenom sammanfaller med den i vissa andra länder.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag hemställa,

att värnpliktig skall vara skyldig att inställa sig till inskrivningsförrättning ett år tidigare än enligt nuvarande bestämmelser samt

att den övre gränsen för värnpliktsåldern sänkes från 47 till 45 år eller, alternativt,

att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om utredning av hithörande spörsmål.

Stockholm den 12 januari 1960

Carl Christenson
Malmö